

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

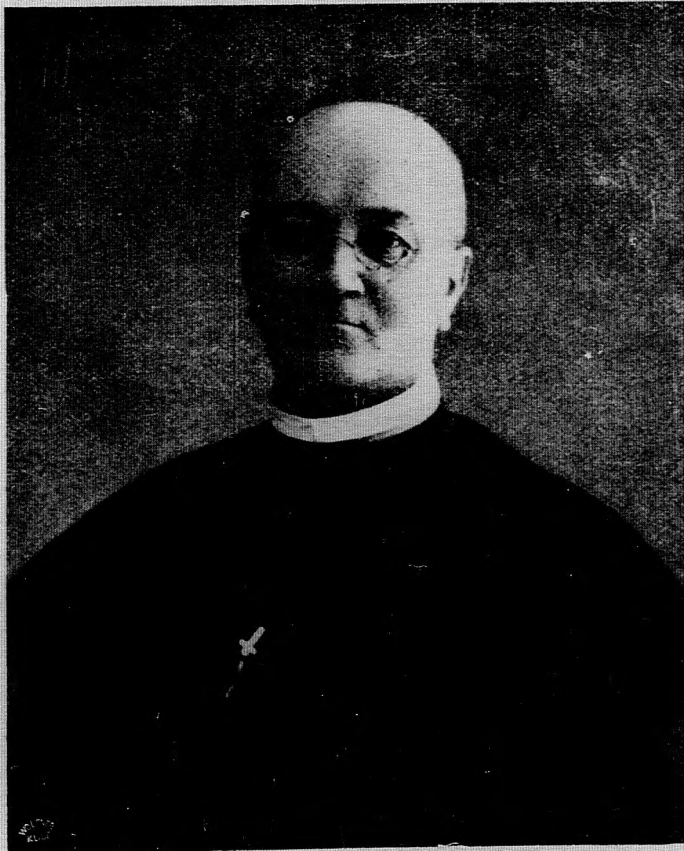
Machovits Gyula főtanfelügyelő.

Az új herceprimás első s fontos tanügyi intézkedése, hogy a *Schijfer* Ferenc prelátus lemondásával megüresedett esztergomi főegyházmegyei főtanfelügyelői állásra, a főkáptalan új tagját, dr. *Machovits* Gyulát nevezte ki.

Schiffert, a csendes munka emberét, visszavonulásában az egyházmegyei tanítóság tisztelének emléke kíséri. Mint puritán ember, mint a gyakorlati tevékenység embere, becsülettel s a tanügy iránt szeretettel állotta meg helyét.

Ha visszavonul, azért teszi, mert előrehaladott kora miatt helyet óhajtott adni olyan erőnek, a melyre a tanügyi adminisztrációnak szüksége van. Utódját, *Machovits* Gyulát melegrokonzenyvel köszönti az egyházmegye s üdvözljük mi is, a katolikus tanügy veterán organuma.

Az esztergomi főegyházmegye főtanfelügyelői állása nemcsak azért első, mert a vezéregházmegye főtanfelügyelője, hanem mert a primatus címén ő hivatott a katolikus népoktatási ügy országos irányítására is. Ez az irányítás nemcsak a

reprezentációban, de még inkább az eszmék adásában s azok közvetítésében, az adminisztráció harmóniájában s a tanítóság tömörítésében áll. Aki viseli ezt az állást, annak a kiváló szellemi tudás mellett erős munkabírással és szervező erővel kell rendelkeznie, hogy így spiritus rektora legyen az egész adminisztrációnak. De ezen szellemi kvalitások mellé oly szívbeli tulajdonságok is szükségesek, amelyek kiegészítik, sőt együttműködő eredményes összhangba hozzák a szellemi kvalitásokat. Nobilis belátás, művelt lelkület s uri modor, mások érté-

kelése, tapintatos jólelkű bánásmód, a durvaságtól s gorombaságtól ment hivatalos érintkezés, a hatalmi túltengés leszerelése mind olyan vonások, amelyek a szeretet s a megbecsülés zománcával vonnak be minden vezető s így a főtanfelügyelői állást is. *Machovits* Gyula azon egyéniségek sorába tartozik, aki eme említett lelki kvalitásokkal indul útjára, hogy ezeknek jegyében hódítson nemcsak személyének, hanem elsősorban az ügynek, amelyet képvisel. A Simor-pulában számos jelét adta kormányzati tudásának, rátermett-

sége nek s jeles szellemi tehetségének. Irodalmi működése országos nevet teremtett neki; egyetemes nagy műveltsége pedig vonzotta mindazokat, akik hallották, vele érintkeztek s a közeleti vagy lekipásztori hatasköre alatt állottak. Nem kereste s nem is aknáztá ki a nyilvános szereplést, a feltűnő, a hangadó megnyilatkozást. Nem toltá senkire nézeteit, nem tartotta magát mások fölött elsőnek, többnek s okosabbnak. Nem szofizmákkal argumentál. Mind ezektől visszatartotta őt szerénysége, finom érzése s az a nemes értelemben vett uri lelkület, mely számúzi az emberből a prepotenciát. Ezekkel a vonásokkal nem csoda, ha azután a szeretet tüzet lehelte s viszont feleje is a szeretet és ragaszkodás villámárama sugárzott. Ez lesz természetesen a vértetűz főtanfolyamának működésében is s ezért tartjuk nagyon szerencsés választásnak kinevezését.

Az iskolai ügyek vezetésében vezérlő eszme: fortiter in re, suaviter in modo. Nem elég a tudás ragyogtatása, művelt lélekből fakadó modor, tapintat s bánásmód elsőrangú szükség, hogy a tanítóságot a katolikus iskola mellett kitarásra bírjuk. Ne gyakori korholást, szemrehányást, hatalmaskodást s prepotens lekicsinylést lásson a népművelés munkása, hanem nagyrabecülését s értékelését munkásságának, áldozatot anyagi existenciájának biztosításában, szerető atyái, becéltető fegyelmet ott, ahol bajok és eltévelyedések vannak. Amikor a túltengő államsegéllyel iskoláink függetlensége amugy is nehéz útra terelődött, akkor nem túltengő hatalmi fegyelmézzel, hanem okos mérséklettel s testvéri bánásmóddal kell a tanítósággal szemben a végrehajtó hatalmat gyakorolni. Így tudunk vonzani és leszerelni. Non quid juris, sed quid consilii...

A keresztény világnézet s a nemzeti akarat sok tekintetben az iskola fejlesztésével boldogulhat. Századok óta járunk azon az úton, mely az iskolát a nemzetfenntartó legintenzívebb erővé tette. Az állami gazdasági élet intézése lefelé szintén az erős iskola útján lehetséges. Az nem frázis, hogy Szedánnál a német iskolamester győzött. Minden irányú s fajú nemzetfejlődésen az iskolamesternek, ennek az alapvető művelőnek a keze látszik meg. Ez az alapvető kultúra viszi a nemzetet a magasságok felé, ahol szertejár tekintete s meglátja a messzeségeket, amelyet még elérnie kell s a mélységeket, amelyeket kerülnie szükséges.

Amint mi ismerjük *Machovits* Gyulát, ő ezzel a mértékkel értékeli a tanítóság hivatását s munkásságát. Megvan az esze, a tudása, a humánus szíve is hozzá, hogy megértse. Azt is tudjuk, hogy valósággal vezetője, irányítója lesz az egyházmegyei tanügynek, aki nélkül semmi intézkedés nem történik, aki semmiféle személyeskedésnek s érdek-befolyásolásnak nem lesz médiuma, aki az adminisztratív munkának is spiritus rektora lesz az egész vonalon. Minden állásnál nem az állás a fontos, hanem az ember, aki betölti. Sok-

szor bizony az intéző körök lelkiismeretét ez a gondolat nem igen zavarja meg s egy sablonos mondással ütik el: egy rossz kinevezéstől nem dől össze a világ. Ez igaz; de megromlik a közszellem, megmérgeződik maga az ügy. Nagy lelki megnyugvásunkra mondhatjuk, hogy *Machovits* Gyula kinevezésénél nem ez az irányzat győzött. A *vir integer* lépett előtérbe, kinek működése *tanítás* lesz a tanügy munkásai számára s aki a remény csillagait sorba gyűjtogatja, hogy támadjon az egyházmegye tanítósága új virradatra. D. K.

A népiskolai tanulók játékaikról.

Irta: *Vörös Ferenc.*

I.

Az emberiség általában azokat nevezi boldogoknak, akiknek mindenük megvan, amit szemükszájuk kíván. Pedig nem úgy van a dolog; mert egy bölcs író szavai szerint is a jellem és jókedv az emberi boldogság hőmérője. Mit ér a pénz, a vagyon, ha embertársaim előtt nincs tekintélyem és becsületem; mi hasznunk van Krózus kincseiből, ha semmi sem érdekel, ha minden iránt közömbösek vagyunk s nem találunk gyógyszert borongós kedélyünkre?

Eötvös azt mondja: Általán véve alig hihető, mi kevés befolyása van eszünknek arra, hogy magunkat boldogoknak érezzük; minden a kedélytől függ s akinek Isten jókedvet adott s ezt megtartja, az szerencséjének biztosságát hordja magában.

Eszerint a boldogság a kedély jólététől függ s valóban úgy is van. Érzék a jókedélyű egyént bármily nagy csapások, legyen bármily megpróbáltatásoknak kitéve: mindenkor fog maga számára egy melegítő napsugarat találni, mely vidámság, öröm és boldogság érzetével tölti el őt. Egyébiránt korunk híres írója ama kérdésre, hogy miképen lehetünk egykedvűek, türelmesek a bajokkal szemben és hogy miképen győzhetők le a kísértések, így felel: «Első kellék evégre a derűtség, a második szintén a derűtség és a harmadik ugyancsak a derűtség». S ha ez tény, akkor a kedély alapja lehet minden jósnak és erénynek. sőt egy orvos szerint, ki azt mondá betegének: «En a derűtségnél hasznosabb gyógyszert nem ismerek» — a testi egészségnek is. Bölcs Salamon is a kedélyt tartja a legjobb orvosságnak, midőn így szól: «A vidám elme jó orvosságot csinál, a vidám elméjűnek szüntelen lakodalma vagyon». Szent Pál apostol is ajánlja: «Minden időben vidámak legyetek». (I. levél. Thessal. 5. r. 16.)

S hogy csakugyan a kedélytől függ az ember szellemi jóléte, testi egészsége, szóval boldogsága, ezt legjobban tapasztaljuk a nagy férfiak életében, kik többnyire elégedett emberek; nem vadásszák a hírnevet, nem áhitoznak a pénz vagy tekintély után, hanem az élet ártatlan örömeiben találták fel legfőbb mulatságukat. Például ezt olvassuk ki Horatius szavaiból is:

«Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium
Paterna rura bobus exercet suis».

Kazinczyt, midőn barátai kérdezték, hogy hogyan tudja megőrizni nyugalmát a legnagyobb szenvedések között, azt felelte: «Az én lelkem a testi szenvedés

dés alatt ritkán vesztí el elevenségét. Fogva is mindig elevenségben vala az.

Mátyás királyról olvastam egy könyvben, hogy három tulajdonsága által szerezte meg szerencsését: derült kedélye, igazságszeretete és türelme által.

A kedély tehát valóságos kincse az embernek általában szólva, forrása az összes társadalmi erényeknek. Ezért hasonlítja Szalézi szent Ferenc is a kereszt alján tenyésző erényhez a derültséget, amelyből aztán az alázatosság, türelem, szelidség, nyájasság, egymás terheinek kölcsönös elhordozása, leereszkedés, szíves gyöngédség, szívelyesség, részvét, sérelmek megboesátása, egyszerűség, őszinte nyíltság fakad. Ennélfogva a kedélyképzés nem másodrendű tényező, hanem a legfontosabb eleme az ember nevelésének, miert is annak nemesítését idejében, még a családban meg kell kezdeni s az iskolában folytatni.

Számtalan kedélyképző eszköz áll rendelkezésünkre, de jelenleg csak a játékokkal és mulatságokkal fogok foglalkozni és pedig legelőször általában a népiskolai tanulók játékaival, azután pedig részletesen a kedélyt felüdítő és hasznosan szórakoztató játékokat és mulatságokat vesszük bonckés alá.

Ha a játék történelmét tanulmányozzuk, arra a meggyőződésre jutunk, hogy a játék oly régi, mint maga az emberiség, mert feltalálható az minden nép-nél. S ez természetes, hiszen az ember úgy születik, hogy tagjai a játékra alkalmasak s ha soha sem tanítanánk gyermekeinket arra, akkor is játszának. Például ki mutatja a kis babának, hogy kezével, lábával, ruhájával játsszék?

A játék tehát a gyermek vérében van s rendszeren rossz jelle mutat, ha nem szeret játszani, mert ekkor beáll az unalom, ami szomorúságot és komorságot szül, megmetyeljezi a jellemet s veszélyes befolyásokra készíti elő a gyenge lelket. Azok a gyermekek, akik kerülnek a játékot: rendszeren tiltott dolgokon törnek a fejüket, vagy a rossz nevelés kora éretté és az ártatlan örömeikre érzéketlenekké tette őket.

Megtörténhetik ugyan, hogy növendékeink valamely játékot túlságos naivsága miatt kerülnek, de az ügyes nevelő elég hamar észreveszi ezt, vagy nem is áll ilyenrel elő, mert hiszen tudja, hogy a játékot is a gyermek egyediségéhez kell alkalmazni. Mást szeret a hatéves és másban leli gyönyörűségét a 12 éves gyermek. Az igaz, hogy az ember testből és lélekből álló szerves egész, a test a látható érzéki világhoz tartozik, a lélek pedig az érzékfölöttihez s e tekintetben nemcsak hasonlóak vagyunk, de nevelési eszközeinknek is identikusoknak kell lenniök; csak hogy nem szabad megfélemlenünk arról sem, hogy mennél fejlődöttebb a test és mennél képzetesebb a lélek, annál jobban vágyik a nehezebb, komplikáltabb dolgok után. Meg aztán a véralkat sem egyforma s ebből kifolyólag a gyermekekben hibák és előnyök mutatkoznak, amelyek mind számba veendő s ezen körülmények a játékok milyenségének mérvadóí. Mily nagy baklövés volna például az, ha a tanító az ügyetlenebb növendékeket, vagy mondjuk a hibás szerveket kizárná a játékból csupán azért, hogy a többiek simábban, gyorsabb tempóban mulathassanak.

Helytelen pedagógia az is, mely nem veszi tekintetbe a növendékek nemét. A leány hamarabb fejlődik, találékonyabb és gyorsabb felfogású, míg ellenben a fiú nem mindenben követi. A leánygyermeknek az érzelmei a nemes, ideális és szentimentális irány felé gravitálnak, a fiú pedig a komoly dolgokat szereti; az előbbinek passziója a virágyújtás, koszorú-

fonás, a babajáték; az utóbbi olyan játékok után vágyik, amelyeknél az igazság, bátorság és erkölcsiség domborodik ki. Tökéletlenségnek kell tehát minősíteniünk a fiúk és leányok együttes játékát, már csak azért is, mert a leányok a fiúktól nagyobb mérvű vakmerőséget tanulnak el s így természetes bátortalan-ságukból, szemérmességükből és gyöngédségükből, mely oly jól áll nekik, sokat veszítenek. De rossz hatással van az is, ha a fiú nőiesen viselkedik, cselekszik. Egyik se tagadja meg természetét, azért a játékok különválasztása nagyon ajánlatos.

Különbséget kell tennünk a falusi és városi tanítvány játéka között is. A városi csemete sokat lát, hall s különféle képzett állású emberekkel jó érintkezésbe, tehát szelleme gyorsabban fejlődik, míg testi egészsége szenved, mert nélkülözi a falusi élet kellemességeit; a kedélyképzés is nehezebb, mert a sok gyönyör, inger, szórakozás érzéketlenné, felületessé, tompulttá teszi. A falusi gyermek az Isten szabad ege alatt növekedik, a legegyszerűbb követelésekkel kell megelégednie, tehát egészen más viszonyok között él. Ezeket a dolgokat mind figyelembe kell vennünk s eszerint kell a játék nemét is megállapítanunk.

Legyen azonban bármily éles ellentét a városi és falusi tanítvány, a leány és fiú között, játékaink mindenkor azon elvhez alkalmaztassanak: «mens sana in corpore sano». E célból fontosak azok a játékok, amelyek az izmokat mozgásba hozzák, a tüdő működését élénkítik s a vérkeringést gyorsabbá teszik. Különösen akkor jó hatásúak ezek, ha a növendék a tanulásban kifáradt. A játék öröme ilyenkor a testi erőket izmosítja, vidámságot és boldogságot kelt, kedvet ad a jóra s így a tanító sikeres eredménnyel végezheti a rákövetkező órában a nevelést és tanítást.

A játékot azonban nem szabad a gyermekre oktrojálni, vezérszerepre se vállalkozunk, hadd töltsék a kedvüket oly játékokban, amelyek kedvesek nekik s legfeljebb csak akkor álljunk fel tiltó vagy parancsoló szavunkat, ha valami illetlenséget észlelünk. Ezzel azonban nem azt akarom kifejezni, hogy a tanító csupán rendőrszerepet vigyen s elég, ha a távolból tekintget tanítványaira, mert az ő jelenléte nélkülözhetetlen, amennyiben az élénkséget lelkesítése által fokozhatja, a kellemetlenségeknek pedig elejét veheti. Játék közben azonban nem mint pajtások, hanem mint atyjuk forgolódnak közöttük s ebből kifolyólag meg ne engedjük például azt, hogy gyermekeink üssenek, verjenek bennünket, mert ez sértené a nevelői komolyságot. Van elég alkalmas játék, amelyben a tanító maga is szerepelhet, együtt élvezheti a növendékekkel a fiatal kor örömeit s nincs veszélyeztetve tekintélye, sőt inkább növekedik, mert úgy tűnik fel, mint a gyermekeivel mulató édes atya. Az ily tanító ébersége útját állhatja minden rossz kinövés továbbterjedésének, növelheti a bátorságot, kitartást és türelmet, szóval a tanító jelenléte által a játékoknak oly irányt adhat, amelyen a tanulók nemes érzelmeikhez juthatnak, akaratauk a jóra hajlik, megtörik macacosságuk s testileg-lelkileg megizmosodnak. Ezért mondja Plató is, hogy minden embert, kinek valamely szakmában nagy emberré kell lennie, gyermekkorától a játékok óráiban kell arra képezni. Játékok által a gyermek hajlamait oly foglalkozásokra vezethetjük, melyekben egykor tökélyre emelkedhetnek. S vajjon nem ez a végcélunk?

Világos tehát, hogy a játékok a legfontosabb

nevelési eszközök közé tartoznak s épen azért hiánytatnunk kell azt az iskolát, ahol a játék fehér holló számban fordul elő; de pálcát kell törnünk azok eljárása fölött is, akik a játékokat tornával pótolják.

Kétségtelen, a torna is fontos pedagógiai eszköz, mert a test edzésén és fejlesztésén kívül rendre és engedelmességre szoktat; de a játékot sohasem helyettesítheti, mert a torna többé-kevésbé egyoldalú nevelési eszköz. Herbert Spencer a torna hiányait így sorolja el: Először is a tornában előforduló csupán alaki izommozgások szükségképen kevesebb változatosságot engednek meg, mint a gyermekjáték alkalmával kifejtett mozgások s ennek következtében a tevékenységet nem osztják el oly arányos mértékben minden testrésze, miből az következik, hogy a test egyes részére eső munka előbb okoz kimerültséget, mint az máskülönbben történnek; ehhez sorolhatjuk még mellékesen azt a körülményt is, hogy az egyes részek munkája huzamosabb időig ismételtetve aránytalan fejlődést von maga után. Másodsor az ekként véghezvitt mozgás mennyisége az aránytalan szétosztás következtében nemcsak hogy nem fog elegendő lenni, hanem kevésbé érdekös volta miatt kimerültté tesz s ennél fogva nem okozhat örömet. Továbbá a torna, mint parancsoló foglalkozás nem hathat kellemesen a gyermek kedélyére, ami magától értetődik, hiszen amit kényszerűségből teszünk: az fárasztó és unalmas. Az is csökkenti a torna nevelési értékét, hogy csendben történik, helyhez, időhöz van kötve, míg a játék mindig független a hely- s időtől s a mi fő: örvendő ujjongás és kiabálás között megy végbe. Ennél fogva a torna egyedül használva sohasem képezi ki a gyermek tehetségeit annyira, mint az ügyesen vezetett játékok. A magában álló torna olyan, mint a káposzta hús nélkül; egyik is, másik is jó, de a kettő egyszerre pompás. Azért a tornát mindenkor játékkal kapcsolatban tanítsuk s lehetőleg a szabadban.

Az Isten szabad ege alatt kell eltöltenünk a játékok kiegészítő részét képező szüneteket és mulatságokat is, nemkülönbön azon apró foglalatosságokat, amelyeket a gyermekek játékszerűleg üznek s amelyekre igen nagy gond fordítandó, mert ezek is nagy befolyást gyakorolnak a lélekéberseg kifejlesztésére, a jó erkölcsökre és a tanítványok tevékenységére. Ezért mondja Jean Paul is: «Csak foglalkozás az, mi vidámma, boldoggá teszi». A gyermekek játékaik sem egyebek, mint a tevékenységnek nyilatkozatai, de könnyű lepkeöltönyben. A játék minden erőt képez anélkül, hogy valamelyiknek túlnyomóságot engedjen. Sokan a játékban csak időtöltést, mulatságot látnak, de ez hibás nézet, mert a játék már csak azon tekintetből is, hogy a gyermekeket a káros unatkozástól óvja, erkölcsi értékkel is bír; másodsor, ha célszerűen kezelik, test- és szellemképző eszközül is használható s nem mellékes az sem, hogy a tanító leginkább a játéknál ismerheti meg növendékeinek természetét. Végre a legnagyobb előnye a játéknak az, hogy jókedvet, derültséget okoz, felidíti az elernyedő kedélyt s hasznosan szórakoztat.

Az a kérdés merül azonban fel: vajjon minden játéknak megvannak ezek a szép oldalai s ha nincsenek: mily játékokat s mulatságokat keressünk ki a népiskolai tanulók kedélyének felidítésére és hasznos szórakoztatására?

Minden pedagógus ismeri a kedélyfejlesztés főszabályát: «A jót, igazat és nemest a legélénkebb érzelem tárgyává kell tenni». Amde midőn ezen elv

vezérel bennünket, a szívre kell befolyást gyakorolnunk, mert minden érzet keletkezésékor a szívben tapasztalunk változást s ennél fogva a szívben van a kedélynek székhelye.

A tapasztalás bizonyítja, hogy aki szívtelen, az minden jó, szép iránt közömbös, az az anyagi hasznot vadássza, igazságtalan, durva, goromba s rendesen senkit sem tisztel, még a szent dolgokat sem; ellenben a jószívű egyén barátja minden jónak, szépnek és nemesnek, megbecsül s tisztel mindenkit s épen ezért kedves azután úgy az emberek előtt, mint az Istennél.

Miután tehát a kedélyképzés főszabálya a szívet érinti legközelebről, azért a szívképző játékok és mulatságok képezik a kedélyfelidítés és hasznos szórakozás legfőbb eszközeit s így ezek valamennyi más játék vagy mulatság fölött fölénytel bírnak.

A szívképző játékok és mulatságok már csak azért is kiemelendők, mert legjobban megragadják és gyönyörködtetik az ártatlan gyermeki szívet, mely nem sejtí meg a rosszat, bámulattal tölti el minden jó, nemes és szép; lelke tele van ama boldogító tudattal, mely égi eredetűre mutat s mindnyájunktól tiszteletet követel. Erre vonatkoznak Krisztus Urunk eme szavai is: «Bizony, bizony mondom nektek, ha nem lesztek olyanok, mint a kisded, nem mentek be mennyek országába».

A gyermekeknek imént érintett ártatlansága megköveteli, hogy őket elsősorban csak jó emberek közé vigyük s főképen az emberek jó oldalait ismertessük meg velük: hogy a gyöngé kedélyt bizalommal és mások iránt való szeretettel töltsük el.

Valóban föl nem foghatom sok szülőnek ama tapintatlanságát, mondhatjuk tudatlanságát, hogy kis gyermekeit a korcsmába, a részeg, dulakodó emberek társaságába, a felnőttek érzéki mulatságaiba cipeli azzal indokolván eljárását: «hadd szokják a gyermek az emberekhez, tanuljon meg mulatni, hogy szemre való legyen!»

Az igaz, hogy az embernek, mint társaslénynek szoknia kell az emberekhez, de nem a korcsmai eszközök útján, hol a gyermek haszontalan fecsegéseket hall, bűnös ismeretsegeket lát s oly dolgokat tapasztal, amelyekről neki még sejtelemmel sem szabad birnia; mert ily módon a gyermek ugyan megszokja az emberek társaságát, de kedélye üres, hideg és szórakozott marad, nem hevül a szépért, nemesért, hanem lelkesedni fog az anyagiért és érzékiért. Csak egy példát hozok fel. Lássá a gyermek az ivást, a kártyázást, a legényeknek a másneműekkel való szemtelen viselkedését, hallja az itt lefolyt beszédeket: azonnal vége lesz a gyermekbe helyezett ama reménynek, melyet Brentano Kelemen így fejez ki: Welche Würde trägt ein Kind! Mily méltóságot hordoz magában a gyermek.

A tanítónak tehát azon kell lennie, hogy okos rábeszélés útján meggyőzze a szülőket téves eljárásuk felől s inkább maga rendezzen a gyermekek számára tisztességes mulatságokat minden alkalmal, ha a felnőttek bálákat és korcsmai vigalmakat tartanak, hogy így kivonja őket ama bűnös helyekről. De midőn a gyermekek számára mulatságokat rendezünk, ne feledkezzünk meg arról, hogy mi nem időt tölteni és rabolni, hanem kedélyt üdíteni és hasznosan szórakoztatni óhajtjuk a mi csemétéinket. A mulatságainkban tehát léleknek, szív, élet és kedélynek kell lennie, nevelni akarjuk a növendékeket. A nevelésnek vége célja, mint tudjuk, a keresztény tökéletességnek elérése. Ennél fogva úgy a

multságokat, mint a játékokat, helyesen csakis ebből a gondolatból kiindulva vezethetjük: «Aki tanítványom akar lenni, vegye magára a keresztet és kövessen engem». (Máté 16, 24.) Krisztus a példakép, Ő utána kell törekednünk, őt kell utánoznunk mindenben, tehát multságainkban is. Járunk a gyermekekkel rendszeren templomba, boruljunk le velük együtt a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt, fordítsuk és irányítsuk föl figyelmüket arra a keresztre, amelyről az élet áradoz. Vagy talán ilyenkor nem emelkedik lelkünk az ég felé, nem jön működésbe a kedély? Vagy Mária, az angyalok, szentek tisztelete hatás nélkül volna a kedélyre?!

Mily hasznosan szórakoztató, kedélyűdítő, szívet-lelket nemesítő hatások rejlenek a mi vallásunkban, csak érteni kell a módját, amellyel azokat a gyenge gyermek előtt lefolyni engedjük.

Például karácsonyi időben az iskola asztalára izléses csoportba állítjuk a boldogságos Szűz, a kis Jézus és szent József szobrát, feldiszítjük növényekkel és gyertyácskákkal oly módon, hogy az edényben telelő díszfák mintegy tetőt képezzenek a kis csoport fölött, lejjebb pedig télen is díszlő virágok, pl. téli zöld, yucca vagy dracaenák legyenek, mi által az egész keleties külsőt kap. Nem fog-e ez a jelenet magában is jámboran hatni a gyermek kedélyére? S ha még hozzá a kis Jézusról beszélünk a növendékeknek, a gyermekek is betanulnak egyes verseket, karácsonyi énekeket adunk elő, leborulunk a jelenet előtt és imádkozunk: nem fogja ezt minden gyermek örömmel tenni, nem derül-e ki a keble s nem fogja-e ezt a szokást az életbe is átvinni? Kell-e tehát ennél szebb szórakoztató és kedélyűdítő mozzanat?

Vagy nem lehetne-e hasonló mozzanatot előidézni a lélekből májusban is, midőn a földszített Mária-szobor előtt elmondunk a rózsafüzérből legalább egy tizedet s mindennap más Mária-éneket adunk elő s Máriának más-más erényeit mutatjuk be egy könnyed stílusú történetke alakjában?

Igen, ezeket a szép jeleneteket elővarázsolhatjuk Mária összes ünnepein, vagy egyéb alkalmakkor is, például a nevezetesebb szentek napján, a nagyobb ünnepeken.

De kedvét, örömét talán s egyúttal hasznosan szórakoztatná a gyerekeket az is, ha a templomi díszítések alkalmával segédkeznének. Például Nagypénteken a gyermekekkel díszíttetnénk fel a mellékoltárt és pedig olyképen, hogy a növényzet egy üreget képezzen, ahova az Oltáriszentséget lehet helyezni. Amihez aztán nem kellenének élettelen deszkaőrök, hanem csupán élő növények és gyertyák s akkor ez a hely valóban emlékeztetné a híveket és gyermekeket arimetheai József kertjére.

Avagy mily szép volna az is, ha körmenetek alkalmával a gyermekek díszítenék föl a tanító útmutatása mellett a faluban lévő szobrokat. Ilyen alkalmakkor énekelnének, imádkoznának a saját lobogójuk alatt.

Gyakran ki lehetne menni tanulóinkkal a temetőbe, elmélkedni azon s figyelmeztetni őket arra, hogy nincs csunyább, mint az oly temető, mely tele van gazzal. Azért lehetőleg csinosan tartsuk a temetőt. Az igaz, hogy a holtak afelől nem tudnak, vajjon díszítik-e sírjukat vagy sem, de látja az Isten. Krisztus, Mária, a szentek és a szent helyeknek ilyen módon való tisztelete már csak azért is hatásos, mert

a gyermekkor a legalkalmasabb a vallásos érzelmek befogadására s az istentiszteletnek külső pompája — mint a díszítés stb. — rendkívül hat a kedélyre s minthogy a gyermek ebben örömet vesz részt, tehát kellemesen érzi magát és hasznosan is szórakozik.

A szentek tiszteletéhez némileg hasonlóan ünnepeket is meg növendékeinkkel a haza nevezetes napjait, a hősokeket és nagy férfiakat. Például «Október hatodikára» virágokkal díszíthetjük az iskolában az aradi vértanúk képét; a király születésnapján a királyét, Széchényi stb. nagyjaink évfordulóján hasonlókép cselekedhetünk. S ilyen alkalmakkor a tanító mindenkor a tárgyba vágó dologról beszédet tart; a növendékek szavalnak és énekelnek. Mutassa ki ilyenkor a tanító a hazáért és a nagy férfiakért való lelkesedését, törhetetlen hűségét és ragaszkodását a haza királyához. Ily módon megmutatja azt, hogy miben áll az igazi ünneplés. Nem az eszem-izsom után fog törekedni felnőtt korában a gyermek, hanem ideálissá fogja tenni ünnepeit, szeretni fogja nagyjait, hazáját Kőlcsey szellemében, ki így szól: «Szeresd a hazát! Boldog leszel, ha a férfiú kor napjaiban e szavakat úgy fogod érthetni, hogy fogod érezhetni, mint kell. Eleget fogsz találni, kik ajkaikon hordják e szent nevet, kik magasztalva említenek mindent, ami a honi föld határain belül található; kik büszkén tekintenek az idegenre s hálát mondanak az égnek, mely őket magyaroknak születni engedé: s véled-e, hogy ezen hazaszeretet az, amely az erények koszorújában olthatatlan fényvel ragyog s a történet évkönyveiben tisztelő bámulattal említették? Minden erény önfeláldozással jár, feláldozásával pillanatnyi kényelmünknek, megtagadásával önhasznunknak s nem ritkán hajlandóságunk vagy gyűlölségünk elnémitásával: azonban minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a hazának joga van követelnie. Mindent, ami életet folyta alatt, arcod izzadásában gyűjtöttél, mindent, amit lángoló szeretettel fűztél magadhoz, javaidat, kincseidet, házad népét és saját éltedet naponkint és pillanatonkint érte föl kell szentelned. Ezért a valódi hazaszeretet példái oly ritkák, ezért vannak, kik annak való értelmét soha magukéva nem teheték. Jókor szokjál e gondolathoz: a társaságban született ember nem önmagáé. Számtalanok a jótétemények, mik a társaságban naponkint ránk haramlanak, lehet-e kívánnunk, hogy e jótéteményekkel ingyen élhessünk, mint zsarnok a más izzadása bérével? Használni akarod a társaságot? Ugy mindent kell tenned annak fenntartására, mi saját erődtől telik. Mi a haza egyéb, mint a legszentebb kapcsolatok egybefoglalt emberek társasága?» Ez a hazaszeretet tiszta fogalma, ennek adjon a nevelő életet, akkor a kedély is felüdül. A gyermekekben lelkesedést kell kelteni minden iránt, mi a haza életében nagy, magasztos és dicső s mit ő megérteni képes. Mi heviténé a gyermek keblét s mi deríti fel kedélyét, ha nem a nemzeti dalok, amelyek a haza hőseit dicsőítik; vagy mi, ha nem azon nagy emberek tettei, kik a nemzet és emberiség érdekében halhatatlan érdemeket szereztek maguknak?

De a tulajdonképeni ünnepeinken kívül minden vasárnap délután vagy a szünnapokon is összehívhatnánk az ifjúságot az iskolába s ott multságos, kedélyűdítő vagy részvétet keltő elbeszélésekkel és olvasmányokkal szórakoztatnánk őket. Hisz az ifjúsági iratoknak épen az a feladatuk, hogy az általános művelődést kellemes és oktató mulattatás által elősegítsék s a kedélyt üdítsék. Mindenesetre, ha

a növendékek észre veszik, hogy ezek a délutánok az ő képzésüket célozzák, akkor a legszebb olvasás és elbeszélés is unalmat fog szülni, azért a tanítónak a mulatság színe alatt kell berendelni tanulóit s oly olvasmányokkal szórakoztassa őket, amelyek elbeszélésekben, eseményekben, helyi viszonyokban és jellemekben gazdagok, továbbá mentek legyenek a lélektani baklövésektől s hálába burkolják javító irányukat. De aztán az ilyen könyveket jól meg kell választani, mert Schleiermacher szerint is: «Semmi sem rontja meg annyira az ifjúságot, mint a középszerűséggel való foglalkozás vagy ami még lejjebb fekszik». A tanulók kedélyét legjobban nemesítik a vallásos és hazafias olvasmányok, tehát ezeket használjuk. Szórakoztathatjuk és mulattathatjuk növendékeinket ilyenkor vallásos és hazafias szavalatokkal. Legjobb, ha programot készítünk ezen alkalmakra, egy-két olvasmányt, egyházi és világi dalt, egyházi és világi költeményt s mindig kijelölünk a szavaló gyermekeket.

A szép szavalás nagyon kellemesen hat az emberre, hiszen tudjuk, hogy a szavalás alatt észrevétlenül egyesül a hallgató az előadóval és viszonylagos érintkezésbe jöven, gondolatokban s érzelmekben teljesen osztaikoznak. A szavaló könnyűi átfolyanak az olvasóra, azon gyönyört szerzi, hogy mind ő, mind hallgatói lelkesülve nagy tettek, gondolatok és erények utánzására serkentetnek. De hogy ily eredmények támadhassanak, szükséges, hogy minden eszme, minden gondolat és érzelm a szép előadás által gerjessen lelkesülést, kellemes kifejezésekbe burkoltassék, következőleg a szavaló tetsző hangok által ébresszen figyelmet, mert csak az ezáltal okozott kedvtelés után fogja a hallgató a tartalmat felfogni, azon javulni, emelkedni.

(Vége következik.)

A valláserkölcsi, értelmi és nemzeti szempontok a nevelés történetében.

Irta: Kovács Alajos.

VI

III. A görögök nevelői gondolkozása.

Mint minden nép története, úgy a görög név alá foglalt rokontörzsek története is a *nemzeti mondák*, a *nagy eposzok* korával kezdődik. Homeros korában a görögök is törzsekből alakult város-államocskákban éltek, melyeket tiszta családi élet, valláserkölcsi felfogás, kitünő testi nevelés s a törvények és szokások megtanulása és megtartása révén előállott általános gondolkozás jellemez.

A görög őskor gondolkozását Homeros két nagy eposzából, az Ilias-ból s az Odysseiá-ból ismerjük meg. Schiller remek költeménye: *Hektor búcsúja*, kevés szóban, de annál igazabban jellemzi a görög hőskor nevelői gondolkozását is. Andromaché mondja csatába készülő férjének, Hektornak:

— Kis fiad' ki fogja majd tanítani
Zeust imádni és dardát hajítani,
Ha az Orkus örvénye lenyel?

(Dóczy Lajos fordítása.)

A perzsa háborúig terjedő korszak nevelői gondolkozásában a nemzeti mondák nevelőeszménye az értelmi és művészi nevelésre való törekvéssel bővül. A valláserkölcsi, nemzeti és testi neveléssel mindig szorosabb kapcsolatba lép az értelmi képzés

is. A harmonikus testi, értelmi és erkölcsi nevelés politikában és tudományban egyaránt nagyra teszi a görög nevet; a művészi nevelés pedig a ma is csudált szobrászati és építészeti remek alkotására képesíti a maroknyi népet. Igaz, hogy a görög nép gondolkodását sem hatja át az igazi nemzetnevelés s az igazi szociális gondolkodás eszménye, mert az ő gondolkozásukban is csupán az *uralkodó faj* eszménye él. Ezekért van minden. Az állam, a haza, a polgárok fogalmái alatt csakis a hódítókat értik s a meghódított öslakók utódai mit sem számítanak, holott általában ezek teszik az államok népességének nagyobb részét. Ez olyan hiba volt, aminek végzetes hatása a görögök történetében is jelentkezni fog.

A görögökre nézve legjellemzőbb történelmi korszak nevelői gondolkozásában két főcsoportot kell megkülönböztetnünk. Az egyik főcsoporton az *erő* gondolata, a másikban pedig az *erő*, az *erkölcs* s az *értelem* s *művészi képzés* gondolatának harmoniája a vezető eszmény. Az első a *dór* nevelés eszménye, amely csak szűkebb körben érvényesült: legtökéletesebb alakja a *spártai* nevelés. Az általánosabban érvényesült második eszmény, a harmonikus nevelés, a *jón* népek nevelése. Ennek legtökéletesebb alakját *Athénben*, később pedig majd az említett *Alexandriában* s egy darabig *Pergamonban* találjuk meg. A két főcsoport nevelői eszménye elég mereven különbözik egymástól. A különbséget csakis a rokonnépek különböző fajú vonásaiból magyarázhatjuk meg, ami az állam alkotmányára is befolyást gyakorolt; hiszen az erkölcsi nevelés alapja: a *vallás* s az értelmi képzés alapja: a *földrajzi helyzet* teljesen azonos volt.

Az *erő* gondolatán alapuló spártai nevelést főleg *Plutarchos*-nak Lykurgos-ról írt életrajzából ismerjük. (Plutarchos párhuzamos életrajzai. Görögből fordította dr. Kaeskovics Kálmán. Budapest, 1904. I. köt.) Plutarchos életrajzából megtudjuk, hogy Lykurgos írott törvényeket nem hozott, mert azt tartá, hogy az állam jólétét és erkölcsiségét előmozdító legfontosabb és legkiválóbb rendeleteknek a *polgárok erkölcsibe és életmódjába kell bevésvé lenniök*, hogy rendíthetetlenül és szilárdan fennmaradjanak, mert a szabad elhatározásban oly kötelet bírnak, amely erősebb a kényszernél; ezt pedig az ifjakba a nevelés oltja be, mely önálló a törvényhozó szerepét játssza. A nevelést pedig, melyet a törvényhozó legfontosabb és legszebb művészek tekinte, előlről kezdvén, figyelmét a házasság körüli intézkedésekre fordítá. A következőkben még egyes adatokat idézünk Plutarchos-ból:

«A leányok testi szervezetét futással, birkózással, korong- és dardavetéssel edzé, hogy a leendő magzatok csirái az erős testben erős gyökereket verვენ, jobban sarjadjozzanak. Lykurgos mindenekelőtt azt tartá, hogy a gyermekek nem az atyák sajátjai, hanem az állam közös tulajdonai, tehát azt akará, hogy a gyermekek ne történetesen bárkitől, hanem csak a legkitünőbbektől származzanak. A csecsemő felett az atya nem rendelkezett, hanem felvevén azt egy Lesche nevű helyre vitte, hol a törzs vénei összegyűltek. (Most az ismeretes megvizsgálás leírása következik.) A gyermekeket, mihelyt hetedik évüket betölték, magához vevé Lykurgos és csapataokra osztá, hogy közös nevelésben részesüljenek, ugyanazon fegyelem alatt; meg közös munkára és játszásra szoktatá őket. Felügyelőül olyat állított melléjük, aki a csapatokban értelmességével és a csatákban bátorságával kitünt. Ettől vettek példát, ennek rendeletére ügyeltek s eltűrték büntetését

is, úgy hogy e nevelés valóban az engedelmesség iskolája volt. Az írást és olvasást csak szükség szempontjából tanulták; az egész nevelés különben oda-irányult, hogy a felsőbbségnek engedelmeskedjenek, a fáradsalmakat elviseljék és a harcban győzzenek. Csoportok és osztályok szerint feküdtek azon az almon, amelyet magok számára összehordtak. Gimnáziumokat az öregebbek is gyakrabban látogatták... mert ők magukat úgyszólván minden gyermek atyjának, nevelőjének és felvigyázójának tartották... Azonkívül melléjük a legderekabb és legerényesebb férfiak közül egy pädonomos is rendeltetett, de csoportonként maguk is választottak egy eirént, a legeszesebbek és legbátrabbak közül. Ilyen eirén, aki 20 esztendő volt, vezeti a küzdelmekben az alárendeltet, otthon pedig az asztalkörüli szolgálatra használja fel őket. A nagyobbakkal fát, a kisebbekkel meg főzeléket hordat. És minden tett rejtve történik. Akit rossz tette kaptak, azt erősen megkorbácsolták, mert p. u. ügyetlenül és könnyelműen lopott... Táplálkozásuk nagyon sovány volt, hogy a szükség ellen maguktól védekezzen, bátorságra és ravaszságra szorítottassanak. Az étkezés után az eirén az egyik fiúval énekeltetett, a másikhoz valamely jól meggondolt feleletre váró kérdést intézett; mint például, ki a legderekabb az emberek közt? vagy mit kell erről vagy arról a tettről tartani? Ezzel már gyermekkoruktól fogva hozzá szoktatták őket, hogy a szépet és jót elbirálják és a polgárok magaviseletével foglalkozzanak. A feleletet megokolni és bizonyítani kelle, rövid és szabatos mondatba foglalván azt. Az ének- és zeneoktatásra nem fordítottak kevesebb gondot, mint a beszéd esinosságára és tisztaságára. Énekeik egy bizonyos fulánkot tartalmaztak, mely felgerjeszté a bátorságot és lelkesedést s mely tette buzdulást élesztett. A nevelés kiterjedt a felnőttekre is. Senkinek sem volt szabad saját kénye szerint élni. Egyáltalában abban a meggyőződésben éltek, hogy ők nem a magukéi, hanem az államéi.

E nagyon is egyoldalú spártai nevelés mellett a *Solon* és *Drakon* által irányított athéni nevelés mindjárt a test és az értelem harmonikus kiképzésére irányult. Az athéniek általános gondolkozása is sokkal emberiesebb azokénál. A gyermeket nem ragadják ki a szülői házból; az emberben az egyén jogait is becsülték. Athénben is erős, erkölcsös és értelmes állampolgárokat akarnak nevelni, de nevelői gondolkozásuk nemcsak a háborúban álló, hanem a béke napjaiban boldogan élő, művészettel, tudománnyal foglalkozó államot is nézi. Látjuk, hogy a korbéli athéni nevelés nemcsak az egyén, de az állam valódi szempontjából is helyesebb volt a spártainál. Igaz ugyan, hogy utóbb a szofista-hatás után Athén erkölcsi megromlanak s akkor a tiszta erkölcsű Spárta fog felülkerekedni.

Solonnak és Drakonnak a nevelésről hozott törvényei hiteles szövegben nem maradtak ránk, csupán későbbi írók munkáinak egy s más helyéből következtethetünk rájuk. Dr. Fináczy Ernő: Az ókori nevelés történetében fordításban közli (85—92. l.), egy későkori görög írónak e korról való összefoglaló rajzát. *Lukianos*, a K. u. II. században élt író „Anacharsis vagy a testgyakorlásról” című párbeszédében úgy írja le a régi athéni nevelést, amint azt magának elképzeli. Solon mondja a többek közt, ahol a város megerősítéséről van szó:

Leginkább és legfőképen azonban arra ügyelünk, hogy a polgárok legyenek lélekben derekasak,

testben erősek. Csak az ily közösségben élő polgárok fognak kitenni magukért béke idején s csak ilyenek fogják az államot a háborúban megmenteni s szabad és boldog állapotban megóvni. A nevelés első feladatait az anyákra, a dajkákra és a pedagógusokra bizzuk...; mikor aztán már kezdik a gyermekek belátni a szépet és jót s kifejlődik bennök a becsület-érzés, a szemérmesség, a szerénység és a jóra való törekvés és testi szervezetük is már fáradsalmak elviselésére szempontjából szilárdabbnak és erősebbnek látszik, akkor a mi gondjainkba vesszük őket, oktatással s gyakorlással műveljük szellemüket s fáradsalmakra szoktatjuk testüket, mert nem tartjuk elégségesnek, hogy kiki testben és lélekben úgy fejlődjék, amint a természet megalkotta, hanem szükségét érezzük annak is, hogy nevelésben és oktatásban részesüljenek, mert csak ezek útján gyarapszik jelentékenyen az, amit a természet kedvezően megteremtett s alakul át helyes irányban a rossz hajlam. (I. m. 91. l.)

Némelyek *Pythagorast* tartják az első görög bölcselőnek, aki a nevelés kérdései fölött is gondolkozott. *Pythagoras*nak és tanítványainak munkái nem maradtak ránk hiteles iratokban, tehát ma már bajosan lehet az ő nevelői hatásukat pontosan körvonaloznunk. Mondaszerű, a misztikust kereső s az egyiptomi gondolkozás hatása alatt álló valláserkölcsei felfogásuk az iskolához tartozók életére olyan jellemző hatást gyakorolt, hogy *Pythagoras*nak s tanítványainak nevelő hatását még sem lehet elvitatnunk. Aszketikus életre törekedtek s ez érzelmeiket az értelem korlátozása alá igyekeztek szorítani. Az a véleményük, hogy a test a fenségesebb tájakról származó léleknek börtöne csupán; továbbá a léleknek állati testekben való vándorlásáról szóló elméletük, amittől csak tiszta és jámbor élet szabadíthat meg; az alvilági szigorú büntetésekről alkotott képzetek démonokban való hitük; valamint az a szabályok, hogy az ember magamagát, mint istennek tulajdonát tekintse, mindenben Istent kövesse és az Istenhez való hasonlóságra törekedjék: mind valláserkölcsei nevelést tett nevelői gondolkodásuk vezető motívumává.

A meglepően hiányos athéni nőnevelést, mely még a spártainak is mögötte marad, a nők tekintélyének időközben való alászállásával magyarázhatjuk. *Homeros* s az első drámaírók költeményei mutatják a görög hőskor asszonyainak tekintélyes helyzetét. A perzsa háborúkat és a peloponnészi háborút követő idő íróinak női alakjai már a női eszmény sülyedését igazolják.

A *Solon* korabeli erkölcs megromlott. *Sophokles* már nem hitt a régi idők csudáiban s nem fordul a régi istenekhez, de viszont *Anaxagoras*-ok sem igen élnek, kik a régi istenek helyett egy legfőbb és leg-hatalmasabb, láthatatlan szellemben, az egy Istenben hinnének. A lazuló családi élet, a pusztuló erkölcsök, a kivesző nemzeti érzés közepette élő görög társadalom olyan női jellemeket fejlesztett ki, amelyek megértetik velünk, hogy még a nagy *Aristoteles* is miért van oly rossz véleménnyel a nők felől. Nem vagyunk hajlandók elhinni, hogy *Aristoteles* kizárólag elvont okoskodás révén jutott volna a női nem olyan felfogására, hogy azok a férfiuhoz hasonlítva, már természettől fogva nem oly értékesek. *Aristoteles* a földi természetnek célját és középpontját a realizált alakban, az emberben, és pedig a férjében keresi. Ez a feltevés azonban magában nem indokolja azt, hogy a női nemben

is a férfi létrehozására irányuló sikertelen kísérletet, egy fölösleges valamit lássunk. Azt hisszük, hogy csakis a kor társadalmi és erkölcsi életének hatása alatt állíthatta Aristoteles oly mereven, hogy a leánygyermek bizonyos mértékig már torzszülött, aminek oka az, hogy a férfi, mint alakot adó principium, nem volt eléggé erős. (Schwegler, A böleselet története: Aristoteles fizikája, 133. l. Fordította ifj. Mitrovics Gyula.) Aristoteles filozófiailag szentesítette a kor felfogását, ahelyett, hogy azt felemelni kísérlette volna meg.

Aristoteles felfogásának idézésével a görög nevelésnek új korszakához értünk, a harmadik korszakhoz, amely a perzsa háborúktól Perikles korának végeig tartott. Ebben a korszakban az egyén fokozottabban érvényesíti magát úgy a művészi, mint az értelmi s politikai téren is. Am ez az érvényesülés a régi valláserkölyési eszményeket meglazította, anélkül, hogy a sokat ostromolt és elvetni készült régi eszmények helyett erős, új eszményeket tudott volna alkotni, amazok pótlására.

Ez a kor a szofisták kora. A kor az egyén érvényesítésére törekszik s az *értelmi képzés* fokozását tűzi ki a nevelés eszményeül. Ez a felfogás azonban csak addig lehet helyén való, míg a nevelés helyes harmoniáját meg nem zavarja. Aminthogy Spártát nem elégítette ki az egyoldalú háborúra való nevelés, ép úgy az Athénből kiindult szofista gondolkozási irány sem vezethetett jóra, amikor odáig fejlődött, hogy pusztán az értelem kiképzése és felszabadítása révén akarta az embereket boldoggá s a hazát nagyra tenni. Az értelem fejlődésével, az emberi szellem fokozódó művelésével szükségképpen el kellett vesznie az ősi görög nemzeti istenekben s az ősi vallással szoros kapcsolatban levő erkölcsi eszményekben való hitnek. Ez a fejlődés feltartóztatlan és meg is felelt volna az emberiség haladásának, csak hogy úgy a görögök, mint utóbb a romaiak is, a régi hitet és erkölcsöt nem tudják más, magasabb, az ész és tudomány által is szentesíthető hittel és erkölcsi felfogással pótolni.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat népiskolai tankönyvei.
A keresztény szellemű népiskoláknak minden eszközzel arra kell törekedniök, hogy rendeltetésüknek minél tökéletesebben megfeleljenek s ez okból már eszközeiket is a legnagyobb lelkiismeretességgel kell összeválogatniok. A népiskolának fontosságban elsőrendű eszközei a tankönyvek; mert bármint is hirdessen néhány hipermodern jelszavakon nyargalászó zagyvafejű úgynevezett „pedagógus”, a könyvet lehetetlenség mellőzni az iskolában, a könyv marad mindenkor a tanító után az első nevelés-oktatási faktor, sőt a gyöngé tanítónak eléje is kerül.

Az iskolakönyvek kiválogatásának tehát a legnagyobb gonddal és szakértelemmel, úgyszólván népnevelői érzékkel kell történnie. A jó tankönyvnek is az a célja, ami a jó iskolának; alapot kell adnia — mint Tantervünk előírja — a gyermek hitének és vallásos életének, ki kell fejlesztenie benne a nemzeti érzést és öntudatot, el kell látnia őt a gyakorlati élet által követelt elemi

ismeretekkel és ügyességekkel. Csakis e hármas irányban ható és érvényesülő tankönyvek felelnek meg iskoláinknak.

És itt nyomtatékosan kell kiemelniünk egy olyan körülményt, amelyet sokan figyelmen kívül hagytak eddig. Az a rendszertelenség és zavaros sokféleség, mely a katolikus iskolák egy részénél használatos tankönyvek kimutása révén elénk tárul, szomorú világot vet arra, a cél komolyságával arányban nem álló könyvnyelmu felfogásra, amellyel némely helyen a tankönyvek használatbavételét még manapság is intézik. Vannak, akik elegendőnek tartják, ha az a könyv a népiskolák számára készült; hogy micsoda szellemben? ez a kérdés nem öltik fel előttük. Pedig bármily híres legyen a kiadó-cég, bármily „nagynevű” pedagógus legyen is a szerző s bármily messzehallható zajt csapjon az üzlet reklámja, a főszempont mindenkor egyedül az marad: iskoláink szellemével megegyez-e a tankönyv szelleme? Ha keresztény szellemű és lüktet a tankönyvben, — természetesen a pedagógia egyéb szempontjaiból is kifogástalan-nak kell lennie — akkor használható; egyébként nem, habár a modern neveléstudomány vívmányai toronymagasságra is halmozódnak is benne.

Ha végigtekintünk a hazai tankönyvirodalmon, rögtön szemünkbe ötlök az a tény, hogy a keresztény szellemű népnevelés céljainak a Szent-István-Társulat kiadványai felelnek meg leginkább, minthogy ezek a könyvek egyenesen ezeknek a céloknek a szolgálatára irattak. A szerzők és a kiadó itt vállalva kizárólag csakis azon munkálkodnak, hogy a keresztényi és hazafias szellemű népiskolák számára mennél jobb, mennél tökéletesebb, mennél használhatóbb tankönyveket produkálhassanak. A Társulat kiadványait az Országos Katolikus Tankönyvbíráló Bizottság engedélyezte, az egyházi főhatóságok jóváhagyták és elrendelték s a nem magyar ajkú iskolák számára a kultuszminiszter is engedélyezte.

Használjuk tehát e téren is a legjobb eszközöket, hogy mennél hamarabb megteremthessük a keresztényi és nemzeti népkulturát!

A Szent-István-Társulat iskolakönyveinek részletes ismertetését lapunk jövőheti számában kezdjük meg.

Versek az iskolai alkoholelles napra. Amióta gróf Zichy János, közoktatásügyi miniszter az elemi iskolákban kötelezővé tette az alkoholelles nap tartását, a tanítósnak sok gondot okozott alkalmas szavalni való alkoholelles versek beszerzésére. Több oldalról való megkeresésre az „Alkoholelles Szövetség” gondoskodott ilyen versekről, párbeszédekről, amelyeket szívesen bocsát a tanítósnak rendelkezésére. Mindössze néhány fillér (bélyegekben is beküldhető) postai s nyomtatási kiadások visszatérítése ellenében minden tanítónak küld a Szövetség ilyen verseket, ha aziránt megkeresik. Cím: az „Alkoholizmus ellen” Szerkesztősége, Gyergyószentmiklós.

HIREK.

Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács ülése.
Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács elnöksége t. hónap 17-én ülést tartott, melyen jelen voltak: *Giesswein* Sándor dr. egyházi, *Ember* Károly világi elnök, *Dreiszigler* Ferenc, *Wohlmuth* Ernő, dr. *Zelliger* Vilmos, *Gerely* József, *Bertalan* Vince és *Györffy* János, az elnökség tagjai. *Ember* Károly v. elnök öszinte szavakkal üdvözölte *Giesswein* Sándort névünnepe alkalmából és a magyar katolikus tanító-ság osztatlan bizalmáról biztosítva, a tanító-ság hálás köszönetét tolmácsolta a tanítói fizetések rendezéséről szóló törvényjavaslat képviselőházi tárgyalásakor tanúsított buzgalmaért, amivel nemcsak a katolikus tanítók jobb anyagi helyzetét szorgalmazta, hanem a katolikus népiskolák jövő fennállását és fejlődését kívánta szolgálni. Az ülés ezután tiltakozott a népoktatás államosítására támasztott mozgalmak ellen és elhatározta, hogy a hitfelekezeti iskolák védelmére erősebb munkásságot fejt ki a katolikus tanítóegyesületek Szövetségének megtestesítésével. Megállapította a Tanács munkatervét és a hazai katolikus tanítóegyesületekhez szétküldi az ezévi Országos Bizottság tetteit megvitatás végett. A tanítóképzők vizsgálati szabályzatát a nagyméltóságú püspöki kar megerősítette, a szabályzat kinyomatására a központi iroda utasított. *Ember* Károly v. elnök jelenti még, hogy értesülése szerint az új fizetési törvény életbeléptetésével a tanítói nyugdíjtörvény revíziója napirendre tűzött s így igen szükséges, hogy a hitfelekezeti tanítók és a kántortanítók érdekeinek biztosítása végett az elnökség illetékes helyeken a kellő lépéseket megtegye.

Az Országos Katolikus Magyar iskolaegyesület
dr. *Giesswein* Sándor prelátus elnökletével tartott ülést. *Patyi* Gyula lelkes szavakkal üdvözli az elnököt, *Ember* Károly ügyv. igazgató pedig a szép számban megjelent tagokat köszönti és sok kitaratást kíván a keresztény kultúra fejlesztéséhez. *Jeney* István pénztári jelentése után a *mohácsi* római katolikus iskolának 500 K, az *ószönyi* iskolának 300 K, a *szerecsi* iskolának 200 K és a *kenderesi* iskolának 100 korona segély szavaztatott meg. *Urbányi* C. József titkár javaslatára a Katolikus Iskolaegyesület a római zarándoklaton Szabados Pál nagyváradi római katolikus tanítóval képviselteti magát. *Ember* Károly javaslatára egyhangulag hozzájárult az ülés, hogy a kath. tanítók orsz. Szeretet-egyesülete fuzionálhasson az Iskolaegyesülettel s hogy az alapszabályok módosítását az ügyvivő igazgatóság ily módon készítse elő.

Patronázs-ügy a tanítók között. A cskiszei róm. kath. tanítóegyesület választmánya március 17-én d. e. 10 órakor a csikszeredei főgimnáziumban gyűlést tartott, melyen *Lengyel* Róbert kir. tanfelügyelő is résztvett, s melynek egyik főtárgya a patronázs-ügy életbeléptetése volt. A nevezett egyesület tudvaleg még 1912. szeptember 24-én Gyergyószentmiklóson kimondotta, hogy a patronázs-egyesületbe minden tanító belép, s annak fonséges céljait hazafias ügyszeretettel szolgálni fogja. *Zsögön* Zoltán elnök ismertetvén az idevonatkozó 16.785—1911., 149.500—1909. és 40.000—1912. számú v. k. miniszteri rendeleteket, szakszerű tudással magyarázta meg ennek minden csinját-binját, hű képet nyújtván az egész patronázsügyről. *Lengyel* Róbert kir. tanfelügy. pedig részletesen ismertette annak jelenlegi állapotát

s azon hivatalos intézkedéseket, amelyeket ez ügyben tett. A kérdéshez igen alaposan szolt s részben fontos javaslatokat tett: *Péter* Sándor, *Imre* János, *Kömény* Gyula, *Pfeiffer* Lajos és *Buzás* János, melyek után a választmány kimondotta, hogy a *Zsögön* Zoltán rövid ismertetését kinyomatja s az érdekelteknek megküldi. A jelen tavaszi fiókköri gyűléseken pedig a patronázsügyet és a körzetek megállapítását tárgysorozatba véteti s gondoskodik, hogy egy-egy tag azt behatóan ismertesse. Ugyanakkor választmánának meg a körzetek vezetőségei is. A patronázs-ügyön kívül volt még e vál.-ülésen többféle elnöki jelentés, amelyek helyeslőleg tudomásul vétettek, s úgy az *Ambrus* Ferenc pénztárosi jelentése is. Még csak azt említem meg, hogy néhai *Korody* Mihály és *Antal* József plébánosok és egyesületi tagok fölött az öszi közgyűlésen egy emlékezés megtartására a választmány *Kovács* András tankép. intézeti hit-tanárt kérte fel.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

H. G. Igen bonyolult ügy, de ha az igazságról meggyőződést szerzek, akkor illetékes helyen a kedvező elintéztést szorgalmazni fogjuk. — **B. G.** Nyugdíjügyének elintéztését ismétlen szorgalmaztuk. — **Sz. O.** A kérdzett címe: *Farkas* Zsigmond plébános Hangács (Borsod megye). — **P. F., Cs. K., Sz. J., Ch. G., R. S., A. L.** és **T. A., Sch. K.** Levélben feleltem. — **V. L.** A kivánság újabb kikötést tartalmaz. Cselekvéséhez kérjen útmutatást az egyházi főtanfelügyelőségtől. — **Érdeklődő.** Kérjen a Rendtartási szabályzatban előirt módon szabadságot. A helyettesítés módját a szabályzat előírja. Úgy értelmezendő, amint ön írta. Ideiglenes nyugdíjazásról csak akkor lehetne szó, ha egy évnél tovább tart betegsége miatt a szabadságolás. — **P. A.** Törzsfizetése 2000 kor. lesz. A kántori javadalomra tisztán fennmarad 524 kor. Törzsfizetéséhez 300 kor. kiegészítést nyer. Az 1893. év előtti szolgálat után személyi pótlékot kap. Ennek elnyeréséhez az eljárást majd a végrehajtási utasítás állapítja meg. — **B. K.** Vácon is van az irtalmas nővérek vezetése alatt internátussal egybekapcsolt poig. léányiskola. — **H. B.** Törzsfizetése lesz 2000 kor. (jövő évben 2200 kor.) Az 1893. év előtti szolgálat után 400 kor. személyi pótlék. A kiegészítés összege 634 kor. A lakásbértáblázatot majd az utasítás fogja tartalmazni, akkor arra nézve is adok választ. — **G. P.** Fizetésének terhére az iskolaszék választja és hívja meg a helyettesít. Egy évre 800 kor. A rendelet megállapítja a helyettesítés módzatait. Az állásról nem kell lemondania. Ha katonai kötelezettségének eleget tett, állását nyomban elfoglalja. — **T. A.** Törzsfizetése a betöltött 17 év után 1800 kor., kántori ellátására marad 913. kor. 48 fillér; 500 kor. kiegészítést nyer. — **G. J.** A választási eljárásához a Rendtartási szabályzatban foglaltakon kívül részletesebb eljárási utasítás tájékoztatást fog nyújtani az említett kérdésekre. — **H. A.** Nem kötelezhető a hitközség. — **V. F.** Forduljon kérelemmel a miniszterhez. Kérvényét az iskolaszék elnöke hivatalból terjeszti be továbbítás végett a kir. tanfelügyelőséghez. — **N. J.** A budapesti felső-iptariskolán felvételi vizsgálat alapján veszik fel a jelentkező tanulókat, akik négy középiskolát sikeresen végeztek és egy évi gyakorlatot tudnak felmutatni. Annak idején készséggel fogom támogatni. — **Cs. P.** Csak új javadalmi összeírás alapján rendeztetheti javadalmát. — **B. J.** «Rábacsanak» A tisztán tanítói fizetését kiegészítik 1000 koronára. A 818 kor. 71 fillér tisztán kántori jövedelme lesz. Bejut a III. f. o. 3-ik fokozatába 1400 kor. törzsfizetéssel. — **K. J.** A két gyakorlati év leszámításával bejut a II. f. o. 3. fok. 2000 kor. fizetéssel. — **K. J.** 1. Eltérően nem rendezhető. 2. Teljes vizsgálatot tesz. 3. Beszámítják a szolgálati éveket.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szavának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltenek, melyeknek díja **előre** lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Sztergomi érseki megye.

A jászfalvai (Komárom m.) róm. kath. népiskolánál megüresedett férfitanítói állásra **április 3-ig** pályázat hirdettetik. Javadalma: államszegély 1000 kor., egy szoba és kertiletmény. Kérvények az iskolaszék címére küldendők. 380 2—2

Győri püspöki megye.

A szarvkői (Sopron m.) iskolaszék helyettes tanítói állásra törvényszabta fizetéssel **április 4-ig** pályázatot hirdet. Az állás azonnal elfoglalható. Az iskolaszék. 400 1—1

Kassai egyházmegye.

Tarczadobói róm. kath. kántortanítói állomásra pályázni szándékozók személyesen jelentkezzenek a plébánosnál. Jövedelme: készpénz 1000 koronán felül. 9/2 köből rozs, 4 marhára legelő, 36 fél igás napszám, gyalogos nap, 11 hold föld, melléképületekkel új lakás, állomáshoz közel. Választás **ápr. 5-én.** d. u. 405 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Az újirázi róm. kath. kántortanítói állásra **április 30-ig** bezárólag pályázat hirdettetik. Javadalma a hitközségtől 100 kor., államszegély 900 kor. és stólailetek. Megfelelő lakás melléképületekkel, kertiletményül megfelelő földjándóság. Személyes bemutatkozás és az eredeti oklevelek átadása megkívántatik. A pályázatok kath. plébániahivatalhoz Újiráz u. p. Kátpuszta (Bihar megye) küldendők. A hitközség utiköltséget nem fizet. 411 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Nagyradnai (Trencsén m.) róm. kath. népiskolához tanítói, illetőleg tanítónői állásra **április 7-re** pályázat hirdettetik. Javadalma államszegély 1024 kor., törvényileg megfogadott lakás. Kérvények **Gábryel Sándor**, plébános, isksz. elnök Trencséntölgyes, u. p. Ölvéd címre küldendők. 409 1—1

Trencsénladányi (Várna mellett, Trencsén m.) róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Tót nyelv tudása szükséges. Javadalmazás: államszegély 872 kor., községtől 128 kor., kertiletmény 20 kor., természetbeni lakás. Választás **április 6-án** tartatik meg. Kérvények **Gyurink Pál**, bellai plébános, isksz. elnökhöz címzendők. 393 1—1

A nemeskutasi (Trencsén m.) róm. kath. iskolához helyettes okl. tanítónót vagy tanítót keresek május hó végeig. Fizetés havi 100 kor., lakás. Az állás azonnal elfoglalható. Vasúti állomás hejében, gyönyörű, egészséges vidék. **Kamen Sarolta**, tanítónő. 396 1—1

Pécsi egyházmegye.

A németpalkonyai (Baranya m., vasúti megálló) róm. kath. iskolaszék a távozás folytán megüresedett kántortanítói állásra **április 5-ig** bezárólag pályázatot hirdet. Javadalma: a hitközségtől évi 1000 kor.; 16 köbméter

kemény hasátfa: 1 hold belseg és kert; stóla átlag 30 kor.; tandíjváltság 44 kor.; lakás: 2 szoba, 2 konyha, éléskamra, pince, istálló, sertésólak. Összes tanítói fizetés: 898-44 kor. Összes kántori fizetés: 431-56 kor. Kötelességek díjével szerint. Tannyelv magyar. Templomi nyelv német. Választás április 7-én délelőtt A pályázati határidő alatt személyes kántori próba kívántatik. Kérvény, keresztlevél, oklevél, működési bizonyítványok, illetőségi bizonyítvány április 5. után nem fogadtnak el. Állás azonnal elfoglalható. Ráczpetre, (anyaegyház). **Liebelt Ferenc** plébános, isksz. elnök. 398 1—1

Lemondás folytán megüresedett Boda fiókközseg kántortanítói állásra a «Népnevelő» 1913. évi 3-ik számában hirdetett pályázat ugyanazon feltételek mellett **ápr. 15-ig** megújítottatik. Terményeket hajlandók készpénzben megváltani. Választás április 16 án, mely után az állás azonnal elfoglalható. **Róm. Kath. Iskolaszék.** 401 1—1

A távozás folytán üresedésben lévő **Úrgevár** pusztai róm. kath. osztatlan népiskolához azonnal leendő betöltésre okleveles tanító vagy tanítónő kerestetik. Javadalmazása: 1. alapfizetés a hercegi uradalomtól 868 kor., 2. 12 □ól tüziifa 72 kor., 3. 1200 □ól szántóföld használatá szántással és a terménynek a tanító lakására való szállítással 40 kor., 4. 2 drb öregsertés és származékainak legeltetése 20 kor., 5. tanítói gyűlésekre fuvar- és napidíj 12 kor., 6. malomfuvar, valamint nagyünnepeken a templomba való menéshez megkívántató fuvar természetben 40 kor., 7. iskolaszéki gyűlésekre fuvar természetben 40 kor., 8. orvos és gyógyszerért járó fuvar természetben 60 kor., összesen 1158 kor., 9. továbbá két szoba, konyha, éléskamra, padlás, pince és istállóból álló lakás értéke 200 kor., 10. kert haszonélvezete (400□) 20 kor. Megjegyeztetik, hogy a tanítói fizetés újabb országos rendezése a megválasztottra is szól, kötelme az osztatlan népiskolát vezetni a tanulókkal a vallástant emléztetni, a pécsegyházmegyei kath. tanítók egyletének tagjává lenni. Kérvények a róm. kath. iskola gondnokságához Szakály (Tolna m.) küldendők. 407 1—1

Szepesi püspöki megye.

A benedikói (Árva m.) róm. kath. néptanítói állásra **április 13-ig** pályázatot hirdet az iskolaszék. Fizetése: a községtől 276 kor., államszegély 724 kor., 20 kor. kertiletmény. Lakása: 2 szoba, konyha, pitvar, pince, fakamra. Tót nyelv ismerete szükséges. 397 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Felsőszentbenedeki (Vas m.) osztatlan iskolánál kántortanítói állásra **április 13-ig** pályázat hirdettetik. Jövedelme: 2 szobás lakás, földhaszon és készpénzben 1000 kor., ebből 368 államszegély. Fizetésjavítás folyamatban. Kötelessége kántori teendőket pontosan végezni, mindennapi ismételőiskolában tanítani, gyermekeket templomba vezetni. Tanítási nyelv: magyar, kántori vend és magyar. **Vadovits Rezső** plébános, iskolaszéki elnök. 399 1—1

A hosszúperesztégi (Vas m.) róm. kath. iskolánál tanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetés 1000 kor., takarítás címén 24 kor., lakás és fűtés. Pályázhatnak férfiak

és nők. Kérvények a hosszúperesztegi plébániahivatalhoz nyújtandók be *április 5-ig. Róm. kath. hílközség.* 402 1—1

Helyettes tanítónőt keresek **Ölböre** (Vas m.) Ajánlatot fizetési igényekkel együtt következő címre kérem: *Bertalan Margit, Szombathely Rumi-utca.* 410 1—1

Váci egyházmegye.

Az alsódbasi (Pest m.) kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik *április 9-ig, 10-én* választás. Fizetés: tandíjváltásból 50, államsegélyből 550, párbérből 380, stólaból 20 kor.; természetbeni lakás 800 ööl kertiletménnyel. Tartozik egyik tanszéken az összes tanítói és kántori teendőket naponként teljesíteni. Aki mer, az nyer. Személyes megjelenés kívánatos. Pályázati határidő és választás napja *ápr. 6. Hőgyési Amand* isksz. elnök. 403 1—1

Kiskunfélegyházára jóhangú második segédkantort keresetetik. Havi fizetése 32 kor. és teljes ellátás, mosás, ágyneműn kívül. *Ulrich Antal* főkantort. 406 1—2

Veszprémi egyházmegye.

Karmacs község (Zala m.) iskolazéke a megüresedett községi róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: két szoba, konyha, kamra, gazdasági épület és kertből álló lakáson kívül tandíjpótló és fizetést kiegészítő államsegély 485 kor., 7 hold (1200 öölével) szántóföld hasznélvezete, mely 1910. év végéig évi 351 koronáért bérbeadva, lélekgabona és lélekpénz 440 kor. értékben, alapítványi tőke változó kamata 55 kor., 8 ööl tűzifa hazaszállítva 320 kor., ebből két tanterem is fűtendő, ismétlőiskolások tanításáért 40 kor., stólaris jövedelem 50 kor., faiskola kezelésért 20 kor., kollegta must minden szőlősgazdától 1 05 liter 100 kor. értékben, ezért harangoztatás teljesítendő. Összjavadalom 1861 kor. és az igényjogosultakat megillető korpótlék. Adókat a kántortanító fizeti. Választás *április 14-én* délelőtt 10 órakor, melyen személyes megjelenés szükséges kántori próba végett. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények oklevél, működési bizonyítvánnyal felszerelve Karmacs község iskolazékéhez címezve *április 12-ig Parrag Sándor* elnökhöz küldendők. 404 1—1

Az ötvösi (Somogy m.) róm. kath. iskolánál lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra *ápril 6-ig* pályázat hirdettetik. Pályázati feltételek a «Népnevelő» ezidei éviolyamának 6. számában. Kérvények Nagyatádra küldendők. *Mátrai Bernardin*, plébános-helyettes. 408 1—1

A somogyvámosi róm. kath. iskolazék kántortanítói állásra *április 6.* határidővel pályázatot hirdet. Javadalma: 1. természetbeni lakás: 3 szoba, konyha, kamara és melléképületek, értéke 200 kor., 2. 490 ööl kert és besőség, értéke 40 kor., 3. 8 hold 557 ööl szántóföld (magyar hold) értéke 304.80 kor., 4. temetők használása kaszálónak, értéke 45 kor., 5. 6 ööl kemény tűzifa (hasábfá) utólagosan okt. 15-iki határidővel házhoz szállítva, értéke 192 kor., 6. évi 800 kor. készpénz negyedévi részletekben előre fizetve, 7. legelőillek 1/4 telek után, értéke 40 kor., 8. temetési stola kis halott után 30 fillér, öreg halott után 52 fillér, cseléd-gyermek után 1 06 kor., öreg cseléd után 2.20 kor., hirdető írásért 40 fillér. Kötelességei: 1. a III—VI. osztályt önállóan vezetni, 2. vasár- és ünnepnapokon az iskolában litániát tartani, 3. a gyermekeket a szentgyónásra a plébániára át- és visszakisérni, 4. a község fogadott ünnepin összesen kétszer körmenetileg a hiveket Somogyvárra át- és visszavezetni, melyért esetenként 2 kor. jár. 5. az egyházmegyei «Gondviselés» című tanítói nyugdíjintézetbe belépni. Kérvények főt. *Hankóczy János* plébános, isksz. elnök címére Somogyvárra küldendők. 394 1—1

Az aszófői róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: törvényszerinti lakás, gazdasági melléképületekkel, 402 ööl kert, természetbeni járandóság értéke 463 kor., készpénz a községtől 293 kor., államsegély 166 kor., tandíjpótlék 82 kor. Kötelességek díjlevél szerint. Személyes megjelenés kívánatos. Pályázati határidő és választás napja *ápr. 6. Hőgyési Amand* isksz. elnök. 403 1—1

Stampay ének- és imakönyve,

(XIX. kiadás, 256 oldal) félvászonban 30 fillér, egészvászonban 50 fillér. Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen, **KÖBÖLKUTON, Esztergomm.** — A Stampay Miklós-féle **Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél Nógráderenyén, 12 db franko 2 kor.-ért. 352—17

GYERKES MIHÁLY igazg.-tanító

által az 1907. és 1913. évi tanítói fizetés rendezési törvények alapján szerkesztett **államsegélykérvény és mellékletei 2 korona.** Az évi tanmenetek elkészítéséhez legalkalmasabb **tananyagbeosztási nyomtatvány** füzetek órarendürlappal, bármelyik egyes osztály számára 1 kor., két együttes oszt. számára 1.40 kor., három oszt. számára 1.60 kor., négy oszt. számára 1.80 kor., öt vagy hat oszt. számára 2 kor. A **Bone-Gyerkés Tanítók útmutatója** 4 kor. előleges beküldése vagy utánvételes rendelés mellett beszerezhetők: **Stief Jenő és társa** könyvkiadónál **Kolozsvár,** ahol az összes népiskolai rendtartási nyomtatványok is kaphatók. 356 1—2

A sikeres tanítás

kelléke

a jó „tan eszközt”.

Ilyen a BODA-féle mechanikai számoló-szerkezet, mely Magyarországon 7226. sz. a. Németországban 58.339/1910. sz. a. szabadalmat nyert. Az elemi iskolák részére 152.342/1909. sz. a. miniszterleg engedélyezett 1000 koronával jutalmazott, díszokle és áll. éremmel kitüntetett, az Orsz. Kath. Tan. Tanács által 32/1910. sz. alatt engedélyezett, továbbá az összes állami iskolák használatára külön is engedélyezett legjobb számoló-szerkezet. Számos elismerő levél, hivatalos bírálat igazolja gyakorlati értékét. **Ára 45 korona.** Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Népiskolai címtáblák

45×60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmozott acélbádoglemezből, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címmel ellátva darabonként 15 koronáért megrendelhetők. ....

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

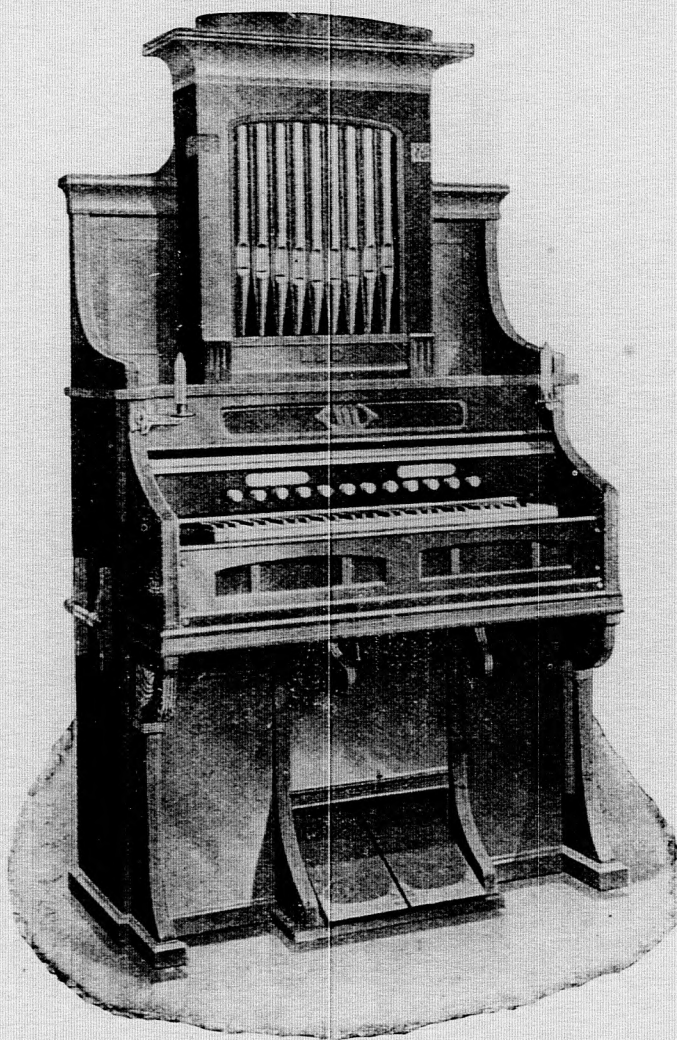
könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv.-társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278

A legjobb amerikai légszivó rendszerű
ORGONA-HARMONIUMOK
 a Szent-István-Társulatnál kaphatók.

A zene- és énekoktatás legmegfelelőbb segéd-eszköze.

A legkellemebb szórakoztató hangszer.

E harmoniumok kiállításának szépségére, szolid és izléses kidolgozására különös súlyt fektetünk. A szerkezet kiválóságát és tartóságát biztosítja hosszú évek tapasztalati tudásával rátermett készítő, többszörösen kitüntetett szakképzettsége s a felhasznált alkatrészek kitünő minősége. Harmoniumaink hangja teljes, nemes és öblös. Az orgonaszerűen lágy és e mellett erőteljes hang hajlékonyságával minden színárnyalat kifogástalanul és teljesen kifejezésre jut. **A hangok meg-**

szólamlása minden fekvésben feltétlenül precíz s így az előadás minden egyes hangon könnyed és kellemes. A változatok a valószínűségnek megfelelők, működésük pedig, kitünő és erőteljes mechanikájuknál fogva teljesen egyenletes és biztos. Orgona-harmoniumjaink árai tisztán készpénzfizetés ellenében és úgy vannak számítva, hogy a megrendelők ezeket **csomagolva, teljesen költségmentesen** az utolsó vasuti vagy hajóállomásig szállítva kapják s így semmi újabb kiadásuk sincsen.

Az érdeklődőknek árjegyzéket szívesen küld a Szent-István-Társulat Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Megfelelő kezesség mellett kedvező fizetési feltételek.

